

ний габровски учителъ, отецъ Неофитъ Рилски тогава билъ преподавателъ на старо-българския езикъ въ гръцко то богословско училище на острова Халки, близо при Цариградъ. При осветяване-то на храма присъжествувале много българе, отъ всички-тѣ краища на Цариградъ. Цариградски-тѣ българе захванале вече да ходятъ да се молжатъ Богу въ тоя храмъ и да слушатъ словенско-то богослужение ⁽⁴²⁾; примириле се съ положение-то и противници-тѣ, които не щѣле да бжде на това мѣсто българския храмъ. Понеже цариградски-тѣ българе се раздѣлили на двѣ части, немало вече възможностъ да се събератъ пари за да се купи мѣсто-то на Унъ-Капанъ и да се гради тамъ храма; дори и самий Ал. Ст. Б. Екзархъ, който се обѣщавалъ да даде много пари за българския храмъ, — разбира се отъ паритѣ, които събралъ въ Руссия, — отказалъ да даде 50 хиляди гроша, когато Сапуновъ му поискалъ за предплата за мѣсто-то на Унъ-Капанъ ⁽⁴³⁾.

Нѣколко врѣме настоятели-тѣ и свещенници-тѣ на храма, макаръ и българе, биле назначавани отъ патриархия-та, тѣй като храмъ-тѣ е въ патриаршеска епархия, въ патриаршеския приходъ (енория), и защото, както всички-тѣ други гръцки храмове, така и българския се е считалъ за патриаршески, съ тая разлика, че вмѣсто на гръцки, въ него се извършвало богослужение-то на старо-български езикъ. По едно врѣме, като видѣле, че назначавани-тѣ отъ патриархия-та все едни и същи черковни настоятели

⁽⁴²⁾ За да се навикнатъ българе-тѣ да ходятъ, въ тоя храмъ, толкова далече, князь Богориди заповѣдалъ да се готвятъ всѣкой празниченъ день въ голѣми котли гостба, та който българинъ дойде, да му даватъ по едно блюдо гостба и хлѣбъ да се наѣде.

⁽⁴³⁾ Ако е било купено мѣсто-то между Унъ-Капанъ и Одунъ-Капия, още тогава е щѣлъ да се съгради българския храмъ, защото не щѣше да се прави при врѣмененъ параклисъ, и отдавна щѣше да се исплати. Тоя храмъ щѣше да прекъсне и приходи-тѣ на всички-тѣ други гръцки храмове, които оставатъ задъ него къмъ Фенеръ-Балатъ. Види се, че многобройний български християнски народъ въ турско-то царство не билъ честитъ и до-сега още да си има, като други-тѣ народи, свой приличенъ храмъ въ столица-та на царство-то. Вмѣсто да се съграждаше метоха — едно хубаво каменно здание срѣщу параклиса, прѣзъ улица-та, — щѣше да се съгради храма на Унъ-Капанъ и напоконъ отъ приходи-тѣ му можѣше да бжде съграденъ и метоха, който въ начало не е билъ толкова потребенъ. Споредъ записки-тѣ и приказвания-та на тогавашни-тѣ дѣйци и участвовавши въ работа-та, сама-та патриархия е правила много сплетни и спънки не само да се не купи мѣсто-то на Унъ-Капанъ, ами и да се не съгради още тогава храма, тѣй като съ похарчени-тѣ пари за метоха и съ онѣи за поправяние-то долния катъ на кѣща-та за параклисъ, могло е да се съгради единъ храмъ, ако не много голѣмъ, то поне такъвъ, каквито има много гръцки на Джубали, Фенеръ и Балатъ.